

Pomoc chudym

Wy změjeće kóždy čas chudych w kraju. Tehodla přikazuju tebi a praju, zo swoju ruku šćedriwje wotewriš swojemu bratrej, kiž je w nuzy a chudobje.

5. Mójzasa 15,11

Štó je chudy? Něchtó ma ćopłe bydlenje, telewizor, małe awto a telko pjenjez, zo móže sej jědź, piće a drastu kupować. Wjele lutować sej njemóže, za to dochody njedosahaja. Wulke jězby tež njejsu móžne. Je tajki ćłowjek chudy?

Što je chudoba? Štó je chudy? Ći jedni měnja, zo je tón chudy, kotryž ma mjenje pjenjez hač połjcu přerězných dochodow w kraju. Po tutym prawidle je naspomnjeny muž chudy kaž miliony druzy w Němskej. Tak zwěsći to kážde lěto rozprawa wo chudobje w Němskej.

Druzy zaso praja, zo je tón chudy, kotryž ma mjenje hač euro na dzeń k zežiwjenju abo přežiwjenju. To potrjechi stot-

ki milionow ludźi w Třećim swěće. Ale sprawnosće dla ma so prajić, zo w Němskej tajku chudobu njeznajemy. Snadž žiworja něhdže we wulkoměstach ludžo we wulkej nuzy a bėdže. Tola w našich lužiskich poměrach tajke wobstejnosće lėdma znajemy.

Što pak je z bibliskim wuprajenjom, zo změjemy kóždy čas chudych w kraju? Štož je Mójzas ludej přėdowať, je Jezus swojim wučomnikam wobkrućit: „Chudych wšak maće kóždy čas pola sebje.“ (Matej 26,11) Hdže su chudzi w našim kraju?

Chudoba w našim kraju njeje materielna. Je druhdy mało pjenjez, ale ženje nic tak mało, zo by dyrbjať něchtó hłódný być abo zymu mřěć. Nuza w našim kraju je duchowna a dušina. Ludžo njenamakaja zmysť swojeho žiwjenja abo su nazhonili wjele přėstapjenjow a bolosćow. Někotři nimaja dušine mocy za normalne žiwjenje, sylna wola pobrachuje. Druzy su přez chorosć abo swoje žiwjenske wobstejnosće we wbohim stawje.

Ćłowjekam w nuzy ma so pomhać. Tu-

tón nadawk přewozmu pola nas medicinske a socialne zarjady, to je derje tak, Tola wosebje prašana je pomoc w swójbje, we wsy a we wosadže. Pjenjezy njejsu husto to najhłowniše, wažnišej stej druhdy dušine přiwobroćenje a nałożeny čas. Tu plaći namołwa Swjateho Pisma, zo mamy swoju ruku šćedriwje wotewrěć swojemu chudemu bratrej a swojej chudej sotře.

Tež chudym w Třećim swěće ma so pomhać, wšako smy žiwi na jednej zemi. Bóh je Wótca a Stworićel wšěch ludźi. Smy jako křescenje po cyłym swěće bratřa a sotry. Tuž ma so pomhać. Mójzas praji: „Přikazuju tebi.“ Tola kak ma so pomhać? Chudym ludžom jědź a drastu wozyć lėdma pomha, dokelž so woni na tajke zastaranje zwuća. Tamnišim ratarjam a rjemjeslnikam so žiwjenje ćežko čini, dokelž njewotbudu hižo swoje produkty. Njemóžeja sobu dđeržeć z darjenymi produktami z bohatych krajow.

„Pomoc k sebjepomocy“ rėka tuž prawe hesło. Ale tež z tym hišće njeje prajene, što ma so činić. Lėpše wukubłanje je jedyn puć, lėpše techniske wuhotowanje tón druhi. Małe kredity za małe předewzaća słušeja runje tak k prócowanjam přećiwu chudobje kaž wojowanje přećiwu hubjenej politice wšelakich knježerstwow. Wotewrjenje europskich wikow za ratarske produkty z Třećeho swěta je dalši namjet, za cokor abo bałmu, za wšo, štož móžeja w ćopłych krajach tuńšo nadžėlać hač pola nas. Eksperća njech wo tym rozmysluja a rozsudza. Jedyn afriski biskop praješe: „Njepóscelće nam pjenjezy, scelće nam ludzi.“ Naši misionarjo, kotřiž su před sto a wjace lětami w Africe skutkowali, su sadžili na wozjewjenje ewangelija, na šulske wukubłanje a na medicinske zastaranje. Z tym su trajny postup docpěli. Henćlec swójbja je do Jemena šła, zo by tam bėdnym a chudym pomhała.

Hač budžemy hdy chudobu cyle wotstronić? Drje nic. Mójzas widžeše w tym trajny nadawk Božeho luda: „Wotewrěj swoju ruku šćedriwje.“ **Jan Malink**

Chudoba w našim kraju: hospoda za bjezdomnych w Berlinje

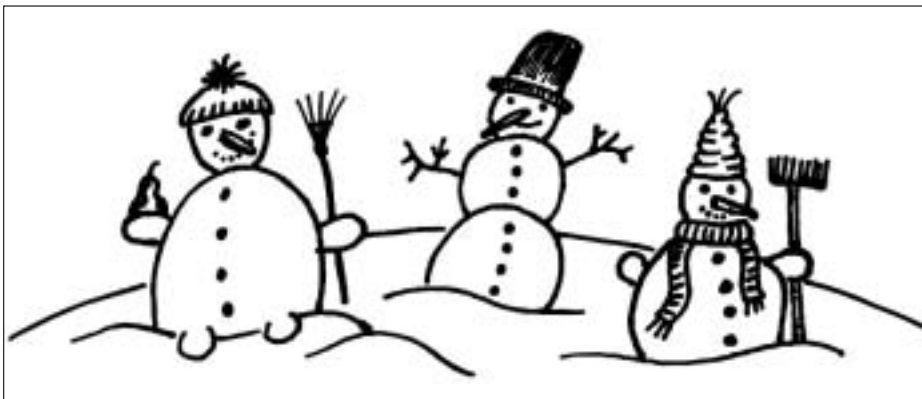
Foto: M.-T. Reichenbach

Šěsć sněhowych muži

Ow, što bě so wučerka runje prašała? Madlena njemóže so džensa hižo koncentrować. Jenož hišće dwaj dnjej a budu prózdniny! Hač změjemy zaso sněh? Snano telko kaž před měsacom? Kóždy dzeń běchu spočatk januara po šuli z přečelemi sankowali. A kelko sněhowych muži sy móht widžeć! Jednu nje-

dželu běštej z přečelku po kemšach kóžda troch sněhowych muži twariťoj. Dokładnje jenak su wupadali! A te sankowanje – te bě so všěm woprawdže lubiťo! Jenož hišće dwaj dnjej ...!

Beata Richterowa

Tu widziš šěsć sněhowych muži. Třoch z nich je Madlena natwariťa, tamnych třoch je přečelka. Su cyle samsni – abo su mjez nimi tola drobne rozdzěle? Namakaj šěsć „misnjenjow“!

Rys.: B. Richterowa

Rumpodicho, luby naš

Lilly z Witaj-skupiny w Bukečanskej pěstowarni so rumpodichej předstaji a dósta wot njeho darik.

Foto: Nowotna

Loni krótko do hód, dnja 16. decembra, dóstachmy w našej pěstowarni wulkotny wopyt. Serbski rumpodich je k nam přišoť. Hižo doľho do hód bě wot swjeho doma na Čornobohu z dalokowidom dele hač do Bukečanskeje pěstowarnje hladať. A što je tam widzał? Džěci z Witaj-skupiny, kotraž so z twarjenjom, ze spěwanjom a z molowanjom na hody a tež na wopyt rumpodicha přihotowachu.

Nětko wón nas wopyta a měješe za wšitkich rjanu překwapjenku sobu. Ale do toho słyšeše, kak džěci rěkaja, kak stare su a hdže bydla. A potom džěci rumpodichej hišće spěw zaspěwachu. To so jemu lubješe a wón slubi, zo nas přichodne lěto zaso wopyta.

Džakujemy so, luby rumpodicho!

Knj. Nowotna,
pěstowarka Witaj-skupiny w Bukecach

Přednošk w Lubiju

Wutoru, 9. februara, přeprašuje Lubijska wosada na přednošk Lubiny Malinkoweje wo Serbskej cyrkwi w Lubiju. Po tym zo bě referentka wuslědki swjeho magisterskeho džěta hižo loni serbskej zjawnosći w Budyšinje a Bukecach přednjesła, maja so tu te nětko tež Lubijskeje wosadze jako džěl swjóskech wosadnych stawiznow předstajić. Zarjadowanje započnje so w 19.30 hodź. a wotměje so na diakonatnej žurli (Johannisstraße 1) Lubijskeje wosady.

Serbski kubłanski dzeń

Póndžela, 15. februar 2010,
na Michalskej farje w Budyšinje

9.30 hodź. kemše na farje
10.30 hodź. Handrij Wirth: Wjerški lěta 2009, filmowy přednošk
12.00 hodź. wobjed
13.30 hodź. Jan Malink: Ewangelscy Serbj a w Budyšinje a we wokolinje
15.30 hodź. zakónčenje

Wutrobnje přeprašuje
Jan Malink, serbski superintendent

Dzeń wotewrjenych duri w ewangelskimaj šulomaj

Na dzeń wotewrjenych duri přeprašuje Ewangelski šulski centrum w Husce pjatk, 26. februara, wot 14 do 18 hodź. Wopyto-warjam předstaja so wučba a wosebite profile srjedźneje šule kaž tež gymnazialneho schodženka. Budže tež skladnosć k wuměnje nazhonjenjow mjez staršimi.

Mały leksikon hornjołužiskich kěrchowow

W nakładnistwje Lusatia serbskeho nakładnika dr. Franka Stübnera je njedawno wušoť „Mały leksikon hornjołužiskich pohrjebnišćow“, kotryž staj zestajitoj Beate a Uwe Hornig z Wopakeje. Z tekstom a fo-

tom předstajene su mjez druhim pohrjebnišćo Bratrowskeje jednoty w Ochranowje, Tuchor a Mikławšk w Budyšinje a swjoch jednotnych bělych križow dla daloko znaty kěrchow w Ralbicach. Tež dalje pohrjebnišća, kaž w Budyšinju, Hodźiju, Delnim Wujězdze a w Chróscicach, Pančicach a Wotrowje w katolskich Serbach, so naspominaja.

Knižka je za 7,90 eurow w kniharnjach na předaň.

T.M.

Znamjo zaměrneho džěła

Serbski wosadny zwjazk wuradźował

Lětna zhromadźizna Serbskeho wosadneho zwjazka wotmě so sobotu, 23. januara 2010, na Michałskej farje w Budyšinje. Předsyda, Serbski superintendent Jan Malink, witaše wolenych zastupjerjow z wosom dwurěčnych wosadow, dalšich do wosadneho zwjazka powołanych ewangeliskich Serbow a jako hosća Ewangelsko-lutherskeje krajneje cyrkwy Sakskeje cyrkwinskeho radu Jörga am Rheina.

W krótkej nutrnosti na spočatku rozložili nam superintendent Malink hrono tydźenja, kiž steji pola Jana 1,17: „Zakoń je přez Móžasa daty, ale hnada a prawda je so stała přez Jezusa Chrystusa.“ Zakoń je za zhromadne žiwjenje ludźi třebny. Mamy džesać Božich kaznjow. Trjebamy pak tež Božu hnadu, wodawanje a Božu lubosć. Jenož zakón čini ludźi twjerdych, potajnstwo žiwjenja wučinjatej zakón a lubosć.

W swojej rozprawje wuzběhny předsyda wobšěrne serbske ewangeliske cyrkwinske žiwjenje. Kemše a wosadne popołdnja, nabožny tydźeń a swójbne zarjadowanja, aktywity na polu pismowstwa a wusyłanja w serbskim rozhlósu wobohaćeja wšědnj džen a swjate dny serbskich křesćanow. Kritisce so přispomni, zo w cyrkwiskim

Předsyda Serbskeho wosadneho zwjazka, superintendent Jan Malink, poda rozprawu wo džěle w minjenym lěće. Foto: M. Wirth

wobwodze serbske wosebitosće druhdy dosć kedźbu nimaja, tak při poswjećenju noweje wěže Njeswačanskeje cyrkwy abo na swjedženckich kemšach składnostnje zjednoćenja Budyškeho a Kamjenskeho cyrkwinskeho wobwoda. Wobšěrnišo zaběrachu so přitomni z wudaćom nowych ewangeliskich spěwarskich. Wosebje zajimowachu jich wuhotowan-
ske prašenja. Nimo normalneho wudaća budže tež pyšne, w koži wjazane wudaće na předań. Manuskript předleži Ludowemu nakładnistwu Domowina, je zredigowany a so tuchwilu staja. Da-li Bóh, budu spěwarske bjez časoweje nuzy lětsa kónč meje hotowe.

Dalšej dyckaj dnjoweho porjada běchu předewzaća za lěto 2010 a schwaljenje hospodarskeho plana. Nimo znatych zarjadowanjow čakaja na Serbski wosadny zwjazk nowowólby. Wone so zhromadnje z regionalnym cyrkwiskim zarjadowom přihotuja a přewjedu so drje spočatk lěta 2011. W tutym zwisku zdžělaja so tež wustawki za wosadny zwjazk. Lětna zhromadźizna bě plódne wuradźowanje a jasne znamjo za zaměrne džěło Serbskeho wosadneho zwjazka. **Marka Maćijowa**

Z rozprawy zwjazka na lěto 2009

KEMŠE: 24 serbskich kemšow (Budyšin 14, Poršicy 5, Budyšinsk 1, Njeswačidlo 2, Rakecy 2) a 5 dwurěčnych kemšow (Malešecy, Slepo, Wojerecy, Rakecy, Rowno)

DŽĚŁO Z DŽĚĆIMI A MŁODOSTNYMI: nabožny tydźeń w Habrachćicach z 13 džěćimi; 10 serbskich džěćacych kemšow w Budyšinje; džěćacy program na cyrkwiskim dnju w Rakecach; adventny koncert Serbskeho gymnazija z 300 připoslucharjemi

SWÓJBY: swójbne pućowanje a dworowy swjedžen w Wuježku z 50 wobdźělnikami; adventnička w Budyšinje

WOSADNE POPOŁDNJA A WJEČORY: cyłkownje 15 (Bakecy 2, Malešecy 2, Wuježk 2, Minakał 2, Drježdźany 2, Slepo 4, Serbski kulbanski džen)

DALŠE WJERŠKI: serbski domizniski swjedžen w Wojerecach; serbski cyrkwinski džen w Korjenju; Serbski bus do Železneho Broda (H. Wirth) z ekumeniskimi kemšemi

ZWISKI Z CYRKWISKIM WJEDNISTWOM: Handrij Wirth skutkuje w krajnej synodze; dr. Münchow na cyrkwiskim dnju; sobuskutkowanje w serbskej radze EKBBO (sup. Malink, prof. Šolta, M. Hermaš – předsyda, G. Wjenk)

EKUMENA: dwě ekumeniskej nutrnosti z katolskej wosadu w Budyšinje

PISMOWSTWO: Pomhaj Bóh (zhromadnje ze Serbskim ewangeliskim towarstwom); wudawanje Heslow; dozhotowjenje nowych spěwarskich; spis Serbskeho instituta „Stätten und Stationen religiösen Wirkens“ z přinoškomaj fararjow dr. Buliša a sup. Malinka

SERBSKI ROZHŁÓS: 29 ewangeliskich kemšacych wusyłanjow w serbskej řeči (15 sup. Malink, 14 farar dr. Buliš); jedne originalnje přenesene kemše (SCDž); 76 Slowow k dnjej wot lajkow

ZJAWNOSTNE DŽĚŁO: rozprawy wo wjerškach w serbskich a němskich nowinach; přednošk prof. Šolty w Smochćicach, přednošk sup. Malinka w Budyškim staroměščanskim towarstwie

Farar n. w. Johannes Poetzsch †

Dnja 20. januara zemřě bywši Poršiski a Budyšinski farar Johannes Poetzsch. Wulka žarowanska wosada so 23. januara w Poršicach wot swjeho dołholětneho duchowneho rozžoňowaše.

Johannes Poetzsch narodži so 2. apryla 1925 w Drježdźanach. Ze swojim ródny mjestom wosta na přeco zwjazany. Jeho nan džělaše w zarjadowanjach krajnocyrkwinskeho zarjada, mać bě klawěrna wučerka. Jako jeničke džěčo swojeju staršeju měješe wón bjezstarostne džěćatstwo. Wójna zniči wšitke powołanske plany. Na gymnazijach wabjachu za „nuzowu abitur“, zo bychu spěšnje nowy dorost na frontu dóstali. Johannes Poetzsch měješe so stać z pilotom. Přjedy pak hač móžeše lěta

Johannes Poetzsch w lěće 2008 Foto: priw.

wjesć, bě wójna ke kóncej. Wot 1945 do 1948 džělaše jako wójnski jaty pola bura w južnej Francoskej. Z tamnišej swójbny wuwuwi so přecelstwo na čas žiwjenja.

Po nawróće do domizny nazymu 1948 studowaše Johannes Poetzsch teologiju při Lipšćanskim Domje misionstwa. Po wukublanju pak njeměješe žanu skladnosć, w misionstwie džělać. Tak započ

pod superintendentom Buschom w Budyšinje swój wikariat, kotryž zakónči 1. apryla 1955 z ordinacijow w Poršicach. Tu a w susodnym Budyšinju bě wón přeni farar, kotryž serbsce njemóžeše. Mjeztym bě tež swoju žonu Lisbeth, wučerku na powołanskej šuli, zeznał a so 1955 z njej woženil. Jako katechetka a kantorka bě wona jemu

swěrna zepěra w zastojnskim džěle. Ščasami wuwučowaše wona wjac hač sto džěćow w Poršicach a Bošecach. Z mandželstwa wuřdže džowka Käthe.

W času, jako w susodnej šuli křesćansku wěru jako přiwěru difamowachu, měješe wjele njepřecelkosće wutrac. Wón pak so ducham časa njeklonješe. Z wulkej swěru a konsekwencu je swoju službu jako dušepastyr w Poršicach a Budyšinju 35 lět dołho wukonjał.

1. apryla 1990 poda so na wuměnk. Z mandželskej bydleštaj na farje w Budyšinju. Tak běštaj dale wusko z wosadnym žiwjenjom zwjazanaj. Ženje njeje wuměnkar swjeho naslědnika w zastojnstwie kritizował. Wosebje lubowaše swoje knihi. Z nich čerpaše swoju wulku wědu, wosebje w ewangeliskej, ale tež w katolskej teologiji. Poslednje lěta bě Johannes Poetzsch na chorhožo putany, hdžež jeho mandželska a sotry diakonije swěru wothladachu.

Zestabnjeny zemřě wón w Budyskej hladarni. Njeh wotpočuje w Božim měrje.

Kurt Latka

Počesćenje delnjoserbskich cyrkwinskih prócowarjow

Loni je delnjoserbske towarstwo za wužiwanje serbskeje rěče w cyrkwi (Spěchowanske towaristwo za serbsku rěč w cerkwi z.t.) wudało zajimawu knihu. Spisana w němskej rěči jedna wona wo serbskich cyrkwinskih stawiznach a cyrkwinskih spisach w Delnjeje Łužicy wot časa reformacije hač do lěta 1800. Jeje wobalku pyšitej mólbje a džěl wobrazoweho frisa z cyrkwe we wsy Cowje (Zaue) w Lubinskim cyrkwiskim wokrjesu (wokrjes Dubja-Błóta). Awtorka 109 stron woprijateje publikacije je dr. Doris Teichmannowa z Berlina. Narodžiła je so wědomostnica w srjedźnej Łužicy, w Grodku. Hižo z časa swojich studijných lět zaběra so z kulturnymi stawiznami Delnjeje Łužicy. Z 71 lětami je sej akademiski stopjeń doktorki zdobyla.

Z wobdźiwajomnej pilnosću a wutrajnym sledženjom je lětdzesatki dołho fakty k cyrkwiskim stawiznam w Delnjeje Łužicy znosyla, je rešeršowała w cyrkwinskih a statnych archiwach, w bibliotekach a uniwersitach, je sej dopisowała z wědomostnikami w tu- a wukraju. Jeje solidne znajomosće lačonskeje rěče su jej při tym byli spomózne, bjez nich by jej wjele faktologiskeho materiala zakryte wostało. Tójšto jězbow je přewjedła, zo by so na swojej woči informowała wo terenje, na kotrymž je so tak někotryžkuli historiski podawk stał. Rezultaty swojich sledženjow je we wobšěrnymaj knihomaj (1998, 2006) a w mnohich wědomostnych a popularnowědomostnych nastawkach wozjewila. Ze swojej najnowšej knihu z lěta 2009 česćuje D. Teichmannowa sprócniwe džěto serbskich a němskich fararjow, kěbětarijow, kantorow a wučerjow, kotřiž su Delnjoserbam darili abo wobchowali cyrkwinske žiwjenje w mačérnej rěči. Spisala je knihu za zajimca bjez wosebitych předznajomosćow materije, takrjec za přerězneho čitarja – wuhotowala pak je ju zdobom z wobšěrymi přispomnjenjemi.

W delnjoserbskich spěwarskich („Duchowne kjarliže“) z lěta 2007 je njeboh Reinhardt Richter, bywši Choćebuski generalny superintendent, krótki stawizniski zarys wo delnjoserbskich spěwarskich načisnył. Wón předstaja wosebje kěrļušerjow a hudźbnikow. W nowej knize D. Teichmannoweje, kotraž bě – připódlja prajene – tež na wonych spěwarskich sobu džělała, rozjimuje so problematika wšak we wjele wobšěrnijšim konteksće. Nimo toho posrědkuje so čitarkej syła hač dotal njeznatych faktow. Wobšěry wobrazowy mate-

rial (fota a faksimila) awtorcyne wuprajena dodatnje ilustruja.

Swoju knihu rozjradaje wona do 13 kapitlow. Wšitke su jara informatiwne – čitar zhoni z nich na přikład wo misionowanju Delnjeje Łužicy, wo reformaciji w delnjoserbskich regionach a wo přěnych ewangelskich duchownych w Delnjeje Łužicy. Wosebitej wotrězkaj wěnuje D. Teichmannowa wonym delnjoserbskim duchownym, kotřiž su w němskorěčnych regionach skutkowali, a serbskim wučerjam a fararjam w druhich krajach. W dalšim kapitlu předstaja wótcow delnjoserbskorěčneje cyrkwinskeje literatury. Su to Mikławš Jakubica (přeložer Noweho Zakonja 1548), po mjenje njeznaty přeložer Wolfenbüttelskeho psaltera (srjedź 16. lětstotka), Albin Moller (přelo-

žer, wobdźělar a zestajer spěwarskich a katechizma 1574), Jurij Chojna (najske rje zestajer zběrki z kěrļušemi a bibliskimi tekstami 1603) a Handroš Tara (katechizm 1610). Hačrunjež běchu němske swětnje a cyrkwinske wyšnosće w druheje třěćinje 17. lětstotka wužiwanje delnjoserbsčiny w cyrkwi zakazali a knihi a dalše spisy w tutej rěči sćazali, zestajichu fararjo, kěbětarjo a kantorjo po Třicecílětnje wójnje nowe delnjoserbske spěwarske kaž tež katechetiske a druge cyrkwinske spisy. Tute služachu serbskim fararjam a tym němskim duchownym, kiž běchu sej rěč swojich serbskich wosadnych přiswojili, při rozwučowanju džěci a młodžiny na kemšach a při wšelakich druhich dušepastyrskich skladnosćach. Tak nasta mjez 1650 a 1710 tak mjenowana Wjerbnjanska agenda (kemšacy porjad), spisana wot dweju fararjow (nana a syna) a teju kěbětarja; a z kónca 17. a spočatka 18. lětstotka su znate někotre rukopisy z delnjoserbskimi kěrļušemi. Dalše kapitly w knize su wěnowane w lěće 1709 čišćanemu Nowemu Zakonju, Willowym spěwarskim z lěta 1749 (nic 1746, kaž je w knize na str. 101 mylnje podate), čišćeje Stareho Zakonja w lěće 1796 a nastaću cyłje delnjoserbskeje biblije. Powučacy je tež posledni kapitl knihi, w kotrymž awtorka rozpisuje, na kak wšelake wašnje su w pózdнім srjedźowěku nastali swójbne mjena. Po přečitanju tutoho wotrězka hladam z čim wjetšim wobdźiwanjom na žiwjenjeběhi w knize wopisanych wosobow, dokelž wuwědomjam sebi čez, z kotrymž běše awtorka při rekonstrukciji swójbných mjenow a identifikaciji wotpowědných wosobow konfrontowana. Zo je

wona w datym padže kedźbnje a lahodnje postupowała, pokazuja tajke formulacije kaž „je móžno, zo“, „prawdžepodobnje“, „snano“ abo „móhli wuńć z toho, zo“.

Škoda wšak je, zo ma kniha tójšto nje-dostatkow. Awtorka njeje žanohe lektora poboku měla, kotryž by ju móhł na to abo tamne misnjenje skedźbnic. Tak njeje na přikład reformowany němski prawopis, kiž je mjeztym hižo někotre lěta obligatoriski, konsekwentnje naložowany. Wobeńć bychu so hodźeli tež ryzy čišćerske zmylki. Tež w nóžkach njeje wšitko korektne: Nóżka 53 faluje w teksće, nóżka 116 nima pod linku žane wujasnjenje. – Wotstawk wo tradiciji delnjoserbskich spěwarskich słuša po swojim wobsahu skerje na hinaše městno (nic na str. 100 jako zakónčenje informacijow wo přěnjeje serbskej bibliji). – Bohužel jewja so tež wšelake wobsahowe zmylki, kaž na přikład: Zakaz serbskorěčnych spisow přez braniborskeho kurwjercha njebě w lěće 1568 (str. 50), ale 99 lět pozdžišo. Augsburgski nabožinski měr ma so datować na lěto 1555 (kaž na str. 69), nic na lěto 1530 (str. 51). Předmjeno serbskeho demografa Černika (w němskej mjenowej wersiji: Tschernik) bě Arnošt, nic Erich (nóżka 96), a jeho kniha wo wuwicu serbskeho wobydlerstwa je wušła 1954, nic 1953 (kaž w samsnej nóžce mylnje podate). 1796 je w delnjoserbsčinje wušoł Stary Zakoń, nic cyła biblija (nóżka 128). Hauptmannowe spěwarske njejsu so čišćeli 1768 (str. 100), ale lěto pozdžišo. Willowe přenje spěwarske njejsu 125 lět (str. 90) po Mollerowych spěwarskich wušli, ale hakle 175 lět pozdžišo. Wuraz „po tšoch kralach“ njeje němsce „nach dem Christfest“ (str. 98), ale „nach Epiphani-as“. Kito Šwjela rěkaše němsce „Schwela“, nic „Schwele“ (nóżka 146). (Tu mělo so tež podaće w Nowym biografiskim słowniku korigować.) – Druhdy su w němskim teksće wustupowace jednotliwe cuze słowa wujasnjene, štož čitar zawěsće wita. Dokelž lačonsčina džensnišemu čitarkej zwjetša hižo znata njeje, by pak derje było předewšěm tež wšitke lačonske citaty, druhdy z někotrych linkow wobstějace, do němčiny přeložić. To pak so zwjetša stało njeje.

Profesionelna pomoc při přihotowanju manuskripta za čisć by so zawěsće tež na optiske wuhotowanje teksta (na layout) pozitiwnje wuskutkowała.

Žadyn wědomostnik njeje hač dotal delnjoserbske cyrkwinske žiwjenje a jeho literarne wuplody z časa reformacije sem tak wšostronsce předstajil kaž D. Teichmannowa. Jeje próca wo wusledženje biografiskich podacow, historiskich podawkow, pozadkow nutřkocyrkwinskih rozestajenjow w Delnjeje Łužicy a wo hódnoćenje tutej procesow je so woprawdže wuplaćila. Z kóždjeje strony knihi dychatej přichilnosć awtorke serbskej problematice a jeje wutrobity poměr k znatym a mjenje znatym prócowarjam zašlosće. **Irena Šerakowa**

Ewangeliska cyrkej w Kulowje njedawno stoćiny woswjećila

Na přeni napohlad wona jednora wupa-da. Jeje 100 lět na Kulowskej ewangeliskej cyrkwi njepytnješ. „Twoje mjeno njech je swjate“, přédowaše farar Sucker z Hóznje na poswjećenskich kemšach 13. oktobra 1909. Nastala je w jugendstilu natwarjena cyrkej z pomocu Gustava Adolfowego skutka. „Naćisk zhotowił je architekt Hans Freude ze Zhorjelca, syn ewangeliskeho haptkyarja w Kulowje“, praji Jana-Jěwa Šoćic (35), předsydku wosadneje rady. Poswjećil je Boži dom generalny superintendent Haupt z Wróclawja, počahuju so na bibliske słowo „Zbóžni su, kiž Bože słowo sluchaja a zachowaja“. Tute hrono rězbarjachu pozdžišo do klětki.

Wosada nasto za 200 ewangeliskich křesćanow w katolskej diasporje. „Klášter Marijina hwězda w Pančicach-Kukowje do-

Sieglinde Löwe (nalěwo) a Jana-Jěwa Šoćic angažujetej so synje we wosadze a w žónskim džele.

minowaše tu přez lětstotki“, praji Sieglinde Löwe (57), člonka wosadneje rady a zamolwita za wosadnu kasu. Přenje ewangeliske kemše w Kulowje swjećachu hižo 1620 w pohrjebnej cyrkwi na kromje města. Pozdžišo wotměwachu so kemše husto w hosćencomaj Stephan a Brauner. „Po 1815 wosada přez přičahowanje rjemjeslnikow, wobchodnikow a zastojnikow sylnje rozrosće“, rozloži Jana-Jěwa Šoćic. Tuž třebachu ewangelscy swójsku cyrkej a dóstachu ju 1909.

Hač do lěta 1965 słušeše Kulowska do Wojerowskej wosady, do kotrejež však běchu tež wokolne serbske wsy zafarowane. „Direktnje w Kulowje njejsu serbske ewangeliske kemše byli“, praji Sieglinde Löwe. „Tola w 1990tych lětach jězdžeše Budyski serbski superintendent Siegfried Albert prawidłownje do Spal. Tam swjećeše kóžde bětłk lěta serbske ewangeliske kemše.“ Serbska rěč je Sieglindze Löwe hišće znata. Jeje mać Helene Petschick (Lejna Pěčikowa) hišće wšednje serbowaše. 1941 bě w serbskej drasce na konfirmaciju šla. Swoju maćeršćinu pak njeje swojim džěčom dale dała. „Móžu serbsce hišće čitać. Hdyž chwilk na rěč slucham, ju zasozrozumju“, praji Sieglinde Löwe.

Wójnu přetra cyrkej njewobškodžena. W poslednich wójskich dnjach 1945 stoj ewangeliski hosćencar Theodor Stephan a katolski farar Fuchs hromadže z bělej chorhoju do Wojerec jětoj. Tak njebuchu město a cyrkwe zničene. 1953/54 cyrkej přetwarichu, zaso z podpěru Gustava Adolfowego skutka. Pohłubšichu łubje, přeměstnichu cyrkwinske wokna a změnichu woltarniščo. Cyrkej dósta swój džensniši drjewjany kříž.

Wot 1966 je wosada samostatna. Nětko bydlichu fararjo direktnje na městnje. „Přeni, kiž bu tu ordiněrowany a kiž tu w farskim domje bydleše, bě Manfred Eisner“, praji Jana-Jěwa Šoćic. Wot 2001 je wosada Wulkim Zdžaram přirjadowana. Dohromady ma Kulowska wosada 410 sobustawow. Zafarowane su Kulow, Kulowc, Brěžki, Salow, Sulšecy, Hózk, Koćina, Dubrjenk, Nowa Wjes a Spale.

„Wot 1970tych lět ma jenož hišće farar stajne dželowo městno. Z teho časa wukonjamy wjele wěcow čestnohamtsce“, praji Sieglinde Löwe. „To je jenička možnost přežiwic“, doda Jana-Jěwa Šoćic. Z čestnohamtskim angažementom saněrowachu 1983/84 cyrkej składnostnje jeje 75. jubileja. „Wjele wosadnych tehdy přitwarje pomhaše“, powědatej žonje. „Pomhachu tež při wobstaranju barbow a při rumowanskich džělach. Cyrkej dósta – tež džak mnohim Kulowskim rjemjeslnikam – swój džensniši napohlad.“

Hižo do wójny bě we wosadze žónske towarstwo aktiwne. Wone nasto 1. februara 1926. Žony składowachu husto za potřebne maćerje abo za džěci k hodam. Starachu so tež wo wustrowjenje chorych maćerjow. Předsydku bě mandželska haptkyarja Jäckela. 60 do 70 žonow angažowaše so w towarstwje. Tute žónske džělo wobsteješe we wosadze hač do 2006. „Wone bě wažny džěl wosadneho džěla. W poslednich lětach schadzowachmy so w Spalach. Hač do 2006 mějachmy tam swójsku rumnosć“, powěda Sieglinde Löwe.

W tutym času zawrěchu w Zhorjelcu měščansku wila „Friedrich Forell“. Wona dopominaše na fararja Forella (1888–1968), kotryž bě wot 1926 do 1933 we Wróclawju jednaćel socialneho wuběrka šleskeje cyrkwinskeje prowincy a šleskeje žónskeje pomocy. Tehdy bě sotrowstwo žónskeje pomocy a někotre šule za ma-

Pohlad na ewangelisku cyrkej w Kulowje, natwarjenu 1909 z pomocu Gustava Adolfowego skutka

Fota: A. Kirschke

ćerje zaožili. „Krajna cyrkej njemóžeše wila z financielnych přičin wobchowac“, praji Jana-Jěwa Šoćic, „chcyše pak, zo wostanje Forell w pomjatku.“ W Kulowje mějach možnost – w zwisku z wobnowjenjom wosadneho doma –, centrum „Friedrich Forell“ zaožic. „Smy tutón nadawk přiwzali“, wuzběhujetej žonje. Nětko organizuje wosada na iniciatiwu fararja Jürgen Quarta kóždy mjesac tematiske wječorki wo Forellu. Kóžde lěto swjeća tež Forellowy swjedžen. Tute zarjadowanja maja wěsty ekumeniski raz. „Wone su wotewrjene tež za katolikow, wotewrjene za wšech zajimowanych“, wuzběhujetej žonje. „Mamy w měsce sylnu bazu za ekumenu.“ Tak swjeća wot 1980tych lět ewangelscy a katolscy křesćenjo hromadže swětowy džěl modlenja. Wot 1999 zetkawaja so kóždu přenju pónđzela mjesaca žony z ewangeliskeje a katolskeje wosady k zhromadnym nyšporam we wjesnych kapačkach w Sulšecach, Rachlowje, Spalach, Koćinje abo we Wulkich Zdžarach. Přez přičahowanje z Wojerec je wosada po přewróće rozrostla. „Njedziwajo na to mamy džensa mjenje džěci“, praji Sieglinde Löwe. „2009 mějachmy jenož jedneho konfirmanda we wosadze, 2010 njezmějemy žaneho.“

Kak ma wosada w přichodze wobstać? „Budžemy dale angažowani a aktiwne džělać“, potwjerdzi Jana-Jěwa Šoćic. „Wo wšo tamne stara so Bóh tón Knjez.“

Andreas Kirschke

Woltar Kulowskeje ewangeliskeje cyrkwe

Serbski wječork

Hižo w zašlej nazymje bě Lubina Malinkowa před staršej młodzinu Spitzkunnendorfa wo stawiznach a přitomosći Serbow rěčala. Dokelž pak so tež druzy wosadni za Serbow zajimuju, přewjedže so druhí serbski wječork štwórtk, 14. januara. Něhdže 25 ludźi so na farskej žurli zhromadzi, mjez nimi tež hosćo z druhich wosadow. Z pomocu folijow, knihow a CDjow předstaji Lubina Malinkowa stawizny Serbow wot zapućowanja w zažnym srjedźowěku hač do dźensnišeho časa. Při tym skedźbni wosebje na wuske styki Serbow do susodneho Varnsdorfa a na spomóžne skutkowanje hrabiny Henrietty Cathariny von Gersdorf z bliskeho Großhennersdorfa, kotraž je so jara za číš Michała Frencelowych přeložkow zasadźila.

Bohatosć dźensnišeho kulturneho žiwjenja wot načasneje hudźby přez serbske dźiwadło a samo telewiziju mnohich wopytowarjow překwapi. Čita rozmołwa wuwi so na kóncu wječorka, jako wšelcy přitomi wo swojškich zetkanjach a nazhonenjach ze Serbami powědachu. Tak přispomni starša žona, zo běchu husto serbske dźěćace knihi kupowali. Byrnjež serbsce njemóhli, mějachu radšo tute doma – rjeńšeho wuhotowanja a ilustracijow dla. Druha wopytowarka zaso powědaše wo swojim dźěcatstwie w Smochćicach a kak ćežko bě za nju było, jako přesydenča w serbskich wjeskach bydlić a pola serbskeho bura słužić. Wulkeho zajima dla ma so serbski wječork w naleću hišće raz přewjesć.

Lubina Malinkowa

Nowy prezident zapokazany

Ze swjedźenskimi kemšemi w cyrkwi Třoch kralow w Drježdžanach bu 16. januara Johannes Kimme jako jednaty prezident sakskeho krajnocyrkwinskeho zarjada zapokazany. W swojim předowanju pokaza biskop Jochen Bohl na zhromadne skutkowanje juristow a teologow, zakonja a ewangelija. Kemšam přizamkny so swjedźenske přijěće.

T.M.

Rjana chronika wo Jasenju

Wo wsy Jaseń, kotruž su 1972/73 brunico-weje jamy Wjelcej dla wotbagrowali, su njedawno rjanu wjesnu chroniku wudali. Tehdy, hdyž so wjes zniči, njedóstachu wusydleni wobydlerjo žanu tajku dopomnjenku na swoju zhubjenu domiznu. Čim bóle słuša džak wudawaćelam, něhdyšim wobydlerjam Jaseń, za jich prócu, wosebje tež za wjele wozjewjených historiskich fotografijow. Mje wjele z Jasenjom zwjazuje, wšako sym tam jako rodženy Gózdowčan do šule chodźil a buch tam konfirměrowany. Jaseń wšak bě stara cyrkwinu wjes, do kotrejež běchu wjacore wokolne wsy zafarowane. Hač do lěta 1865 je so tam serbsce předowało.

Günter Wolf

Potomnicy Serbow z Iowy we Łužicy

Na wopyće we Łužicy přebywachu kónc januara něšto dnjow Cathy a Phil Petersen z Kaliforniskeje a Roxanne a Gerry Mehlich z Iowy. Jich přjedownicy běchu před poddra lěstotkom z Hochozy w Delnjeje Łužicy do Iowy w USA wupućowali. Jako přerjona z potomnikow iowaskich Serbow bě Cathy Petersen po přewróće zwiski do Łužicy nawjazala. Mjeztym je tu hižo wospjet pobyla a před něšto lěta tež wjetšu skupinu potomnikow Serbow na wopyt sem přiwjedla.

Při nětčišim wopyće wobhladachu sej ameriscy hosćo tuchwilnu wosebitu wustajeńcu wo delnjoserbskich wupućowarjach w Serbskim muzeju w Choćebuzu, kotruž je Cathy Petersen z wjele informacijemi, fotami a dalšim materialom podpěrała. W Hochozy wopytachu njedźelniše kemše, hdžež měješe wosebitych hosći dla Ernst Mucha čitanje w serbskej a jeho syn w jendźelskej rěči. Jedyn z kěrlušow spěwachu dwurěčne jendźelsko-němsce. Po kemšach zetkachu so z wjesnjami a dalšimi zajimcami z wokoliny we wjesnej korčmje k zhromadneje bjesadze. Na Choćebuzskim gymnaziju přednošowaše Cathy Petersen šulerjam jednateho lětnika wo stawiznach wupućowanja Delnjoserbow do

Iowy a jich dźensnišim žiwjenju. W Budyšinje zetkachu so k rozmołwje z awtoriku knihi wo serbskich wupućowarjach Trudlu Malinkowej. Z Christinu Kliemowej, kotraž bě wupućowarsku wustajeńcu w Choćebuzu zestajiła, přihotowachu wopyt delnjoserbskeje skupiny na serbskim swjedženju, „Wendish Fest“, lěta w lěcu w Iowje. T.M.

Při zhromadneje bjesadze w Hochozkej korčmje pokaza kobjeler Krječmar z Majberka hosćom, kak so kobjele pletu. Cathy Petersen z Kaliforniskeje so rady w tutym starym rjemjesle pospyta. Foto: J. Kliem

Za službu we wosadze počescena

Za křesćanow, kotřiž su brunu a čerwjenu diktaturu 20. lěstotka dožiwili, zdawa so kaž džiw być, hdyž dóstanu džensa wot stata připóznaće za swoju službu we wosadze. Radworčanka Marta Hantušowa rodžena Andrickec je runje to nětkole dožiwila. Na namjet Radworskeho wjesnjarnosty Wincenca Baberški je ju zwjazkowy prezident Horst Köhler wutoru, 12. januara, w Berlinskim hrodze Bellevue mjez 64 dalšimi wosobinami z cyteje Němskeje

na wulkim nowolětnym přijěću wosobinsce postrowil a z nej porěčał. Marta Hantušowa je dlěje hač 50 lět jako organistka, kantorka a nabožinska wučerka, nawodnica šole a předsydka Radworskeje wosadneje rady skutkowała. Nimo toho je tež w susodnych ewangelskich wosadach wupomhała, předewšěm pišćełe hrajo na pohrjebach, wěrowanjach a k druhim přiležnosćam w Njeswaćidle, Minakale a Chwaćicach.

„Sym wšo w duchu swogeho bratra Alojsa činiła“, praji 87lětna Radworčanka njeposrědnje po počescenju w němskej stolicy. Wot njeho, kotryž je jako młody kapłan Drježdžanskeje dwórskeje cyrkwyje 3. februara 1943 w Dachauskim kaceće 28lětny swoje žiwjenje přisadził a kotryž ma so w katolskej cyrkwi ze zbožnopravenjom jako wosebity příklad we wěryje wuzběhnyć, ma Marta Hantušowa tež wotewrjenosć k Serbam zwonka katolskeje kónčiny. Hižo jako młody student bě wón tež k ewangelskim Serbam jězdził a tak tež pola njeje njetrjebawše předsudki wottwaril. Rafael Ledźbor

Zwjazkowy prezident Horst Köhler z mandźelskej powita na nowolětnym přijěću w Berlinskim hrodze Bellevue Martu Hantušowu z Radworja, kotruž přewodžeše jeje mandźelski Jurij Hantuš. Foto: R. Ledźbor

Wo paralelnych kemšach we Wětošowje

Na zarjadowanju Maćicy Serbskeje 8. oktobra 2009 w Budyskim „Wjelbiku“ přednošowaše Lubina Malinkowa na temu „Serbska cyrkej w Lubiju“. Mjez druhim bě wo tym rěč, zo běchu něhdy w měsće nje-dželu a na swjatych dnjach w Serbskej cyrkwi a bliskej Němskej cyrkwi w samsnym času kemše. Zo pak bychu so wěriwi na zhromadnym Božim wotkazanju wobdželić móhli, dyrbyeše posoł do Serbskeje cyrkwy chwatać a tam předarjaj kónc němskorěčnych kemšow signalizować.

Podobnu zajimawostku čitach w domizniskej protyce za Blóta „Stog – Der Schober“ z pjera fararja Klause Lischewskeho z Wětošowa. W lětnikach 2008 do 2010 je w pokročowanjach přinošk „Das Locale der Parochie Vetschau des Jahres 1787 betreffend“ wozjewjeny. W mjenowanym lěće wotmołwi farar Jan Awgust Gallus na cyłkownje 31 prašenjow, kiž bě jemu Lubinski superintendent magister Gotthelf Gretscl k situaciji Wětošowskeje wosady předpožitił. Rukopisne wotmołwy su so wuchowali. Tójšto informacijow wo nabož-

nej a tež rěčnej situaciji z nich zhonimy. Hnydom přenja wotmołwa počahuje so na rjadowanje Božich službow.

Nutřkowny napohlad Serbskeje cyrkwy we Wětošowje Foto: A. Kirschke

We Wětošowje bě hižo 1787 tak, zo běchu w dwójnym Božim domje (twarjeny je ze zhromadnej scěny a zhromadnej sakristiju Serbskeje a Němskeje cyrkwy) w samsnym času dopołdniše kemše. Při tym bě „rěč Božej služby w Němskej cyrkwi cyle němska a w Serbskej cyrkwi cyle serbska“. Dale čitamy: „Po předowanju so w cyrkwi, hdžež tónkróc Communion (Bože wotkazanje) njeje, mjenje abo bóle spěwa, po tym, kajke su wobstejnosc; w tamnej cyrkwi pak, hdžež je Communion, so tak dołho spěwa, doniž njeje předar w druhej cyrkwi hotowy.“ Dorozumjenje mjez cyrkwjomaj so na tele wašnje docpě: „Předar, kiž je w swojej cyrkwi najprjedy ze swojim předowanjom hotowy, to předarjaj w tamnej cyrkwi, zo by so po tym měć móhł, z tym připowědža, zo hólć kurendy (spěwarjow) k njemu přistupi a so pokloni.“

Na tute wašnje móžachu – kaž w Lubiju – tež we Wětošowje po paralelnych kemšach wěriwi zhromadnje k Božemu wotkazanju stupić. **Mikławš Krawc**

Wo mojich přiwuznych w Texasu

Mój dźed Bruno Israel w Sowrjecach měješe ćetu Louise Israel, 1850 rodženu sotru swójeho nana, kiž wupućowa ze swojim zhlubjenym do Texasa. Tam pak wón ju a zhromadnu džowčičku Johannu wopuści.

Johann Friedrich August Nietzsche, pochadźacy z Neuhofa při B 96 sewjernje Barutha w Braniborskej – zapadnje Delnich Blótow –, běše ze swójbu wupućował. Žona w Texasu bórze zemře a wudowc běše z pjeć dźěćimi sam. Po přecehnjenju do druheje gmejny zezna wón Louise Israel. Wonaj so zmandželištaj a měještaj hišće wosom dźěć, potajkim 14 dohromady.

Ćeta Louise dźeržeše dale zwisk z domiznu. Po tym zo 1944 na wyšej šuli z džesac lětami jendzelsce wuknyć započach, dóstach po wójnje 1947 adresu džédoweho kuzenka Henry Nietzsche. Pisach jemu a dóstach tři adresy žónskich přiwuznych, něšto staršich hač ja.

Po telko lětach staj nětko mojej listowaj partneraj Albert a Carolyn Linke, wnuk Henryja ze žonu, nimale tak staraj kaž ja. Albertowa mać Nettie z 91 lětami wjac njepisa, a jeho ćeta Rosie njedawno ze 94 lětami zemře.

Moja wulkokuzina Annegret Grothkopp z Budyšina, 13 lět młódša hač ja, so z druhimi přiwuznymi dopisuje a běše po přewróće w Texasu na wopyće. Tam bě so wobdželiła na wulkim swjedženju Nietzschec swójby z wjac hač sto přiwuznymi.

Po přewróće běštaj so Albert a Carolyn

na wulku jězbu po Němskej podaťoj. Z lětdaťom staj do Frankfurta přilećaťoj, sej awto wupožičiťoj a po Němskej jězdzo sej wjele wobhladaťoj. Za štyri nje-dzele staj z hižo doma zapłaćenym lětom Němsku zaso wopuściťoj. Pola naju z mandzelskim w Budyšinje běštaj jenož dobry dzeń a jednu nóc, a smój jimaj po atlasu přijomny puć po Němskej a zajimawe města rozkladaťoj. Po někotrych lětach, hdyž mój muž strowoty dla wjac pućować njemóžeše, zetkach so připadnje z Albertom a Carolyn na přewozu přez Srjedźne morjo, na wróćopuću z Marokka. Mějachmy jenož tři hodžiny k rozmołwje, dokelž w přistawje busy do wšelakich směrow čakachu.

Albert a Carolyn bydlitaj w Brenhamje, Texas, 40 milow wot Serbina zdalnym. Wšón zwisk z nimaj wotměwa so jendzelsce, dokelž lědma hišće němsce móžetaj. Jeju listy so druhy tež čezko čitaja, rukopisa dla. Staj drje hižo w šuli wšelake pismiki hinak pi-

sać wuknyťoj hač my w Němskej. Jeničce rodopis so derje čita, dokelž staj jón za mnje na kompjuteru zhotowiťoj.

Mjezsobny zwisk chcemy dale pěstować, byrnjež mamy jenož zhromadneho prapradžěda Gottlieba Ferdinanda Israella, rodženeho 1821 w Měrjowje, młynka w Hornjej Wólšinje (do wójny zagmejnowanej do Dołheje Boršće), a praprawowku Johannu Christianu rodž. Rjelkec, rodženu 1828 w Dołhej Boršći.

Hdyž běše loni flyer wo ewangelskich Serbach přeni króc jendzelsce wušoť, sym za swojich texaskich přiwuznych jedyn sobu wzała. Nazymu sym jón jim póstala a do hód zajimowana a džakowny wothłós dóstala. **Waltraud Trölcowa**

Serbski muzej w Serbinje je kulturne srjedžišćo texaskich Serbow. Tu ma tež serbske towarstwo Texas Wendish Heritage Society swoje sydło. Foto: archiw PB

Powěšće

Budyšin w zymskej pyše

Foto: J. Butter

Radebeul. Budyskeho wyšeho měščanosta Christiana Schramma su na dalje štyri lěta za předsydu diakoniskeje rady w Sakskej wuzwolili. Najwyši gremij diakonije w Sakskej je so w decembru 2009 znova skonstituował. Jemu přistupša 17 člonow z hłosowskim prawom, štyrjo z nich su nowi. Za městopředsydu wuzwolichu Gudrun Lindner, bywšu prezidentku sakskeje krajneje synody. Christian Schramm je nimo toho tež sobustaw sakskeje krajneje synody a prezident Němskeho zwjazka městow a gmejnow.

Brjazyna. Loni krótko do hód dósta towarstwo „Brjazynske freski“ dolho wočakowane přizwolenje spěchowanskich srědkow wot Wuchodoněmskeje załožby nalutowarnjow. Z tym budže nětko móžno zakładne džěta za wuchowanie drohotnych srjedźowěkowskich freskow w cyrkwi zahajić. Wosebje maja so murje suche klasć, zo njeby stupaca mokrota nasćěnowe mólby škodowała. Za konserwěrowanje mólbow samych zběra towarstwo, kotrehož městopředsyda je serbski spisowacel Jurij Koch, dale dary.

Budyšin. Wot 1. januara stej cyrkwinskej wobwodaj Budyšin a Kamjenc zjednočenej. Na wosebitych kemšach pjatk, 8. januara, w Marje-Marcínej cyrkwi w Budyšinje so zjednočenje pod Bože zohnowanje staji. W přědowanju wuzběhny biskop Bohl wšelake změny w stawiznach superintendenturow w Budyšinje. Serbskeho podžěla w kemšach njeběše. Na postrow-

nej hodžinje we wosadnym domje Pětriskeje wosady wuzběhny wyši krajny cyrkwinski rada Münchow tež wuznam ewangelskich Serbow za nowy wobwod. Budyski měščanosta Christian Schramm postrowi přitomnych tež serbsce a rěčeše w swjědženskim přednošku wo šansach zjednočenja.

Bukecy. Nowe Bukečanske zwony leć budže lijernja w Brockscheidze w Porynsko-Pfalcy, kotraž je před lětami tež nowe zwony za Michałsku cyrkej w Budyšinje zhotowiła. Wotpowědny nadawk je cyrkwinske předstejičerstwo w Bukecach spočatk januara firmje přepodało. Swjatki, kaž bě wotmyslene, pak zwony hotowe njebudu. Najskeje budže poswjećenje nowych zwonow hakle po lěčnych prózdnicach móžne.

Drježdźany. Na městnje něhdýšeje Sofijineje cyrkwe kładžechu 19. januara zakładny kamjeń za wopomnišćo. Za to wužichu něhdze 500 lět stary pšekowcowy kamjeń z přjedawšeje cyrkwe. Na ceremoniji wobdžělišaj so tež biskop Jochen Bohl a wyša měščanostka Helma Orosz. Hač do klětušeho ma tu blisko Cwingera za něhdze 2,7 milionow eurow nastać wopomnišćo z mjenom „Busmannkapelle“. Sofijina cyrkej bě něhdý najstarši Boži dom města. Po wupalenju Křižneje cyrkwe 1897 so w njej chwilu tež Drježdźanske serbske kemše wotměwachu. We wójnje čezko wobškodženu Sofijinu cyrkej 1962/63 na přikaz SED zwottorhachu.

Drježdźany. Sakski krajny sejm wuzwoli 20. januara člonow Rady za serbske naležnosće Sakskeje za legislaturnu periodu hač do lěta 2014. Mjez džewjeć kandidatami buchu woleni Leńka Thomasowa, Ludmila Budarjowa, Hubertus Ryčer, Manfred Hermaš a Marja Michałkowa. Kandidaturu Manfreda Hermaša z Rownoho do tuteho zastojnstwa bě namjetowało Serbske ewangelske towarstwo.

Dešno. Sobotu, 23. januara, wotmě so přeni raz Serbske blido na farje w Dešnje. Bjesadne zeńdženje, na kotrymž so jenož delnjoserbsce rěči, bě so wot lěta 1998 do 2009 w Zušowje pola Wětošowa wotměło. Wot lětušeho staj organizaciju přewzałoj Dešnjanski farar Schütt a wučer Uwe Gutšmid. Farar Schütt zahaji popołdne, na kotrež bě něhdze dwaceći wobdžělnikow přichwatało, z krótkej nutrnosću. Po tym su přitomni wjele bjesadowali a spěwali.

Dary

W decembru je so darilo za Pomhaj Bóh 200 eurow, 100 eurow, 25 eurow a 20 eurow. Bóh žohnuj dary a daricelow.

Spominamy

Před sto lětami, 25. februara 1910, narodži so we Worcynje braška **Kurt Wićaz** (Curt Lehmann) do wulkeje swójby z dwanaće džěćimi. Nan bě wojnar, mać wjedžeše doma klamarnju a wobstaraše małe ratarstwo swójby. Syn wo-

pyta ludowu šulu we Worcynje a nawukny po tym w Budyšinje powołanje zamkarja. Jako tajki džělaše mjez druhim w Rodecach, Bukecach a we Varnsdorfje. Připódla sta so wón z brašku. Trěbne wuhotowanje za to wobstara jemu nazhonity braška Richard Hajna ze Splóska. Nimalle tři lětdžesatki, něhdze wot lěta 1933 do 1959, wukonješe swoje čestne zastojnstwo. Cyłkownje je 325 kwasow nawjedował, zwjetša ewangelskich, ale tež někotre katolske. Nimo Jana Mětracha z Wuježka pod Čornobohom bě Kurt Wićaz posledni serbski ewangelski braška w Budyskim kraju. Serbske kwasy wšak srjedz 20. lěstotka lědma hišće mješeše, zwjetša kwasowaše so němsce abo němsko-serbsce. Wot lěta 1960 hač do swojeho wuměna džělaše Kurt Wićaz jako hladar chorych w Budyskej wokresnej chorowni. Při prawidłownym džěle w třoch změnach njebě jemu móžno braškwostwo dale wjesć. Wón zemrě 4. měrc 1993 a je na wosadnym kěrchowje w Hrodzišću pochowany. T.M.

Přeprašujemy

- 07.02. Sexagesimae**
10.00 kemše w Budyšinje w Michałskej z kemšemi za džěć (sup. Malink)
12.00 nutrnosć w serbskim rozhłosu (sup. Malink)
- 15.02. póněžela**
09.30 kublanski dzeń w Budyšinje na Michałskej farje
- 21.02. Invokavit**
12.00 nutrnosć w serbskim rozhłosu (sup. Malink)
- 28.02. Reminiscere**
14.30 wosadne popołdne w Slepom (sup. Malink)
- 07.03. Okuli**
10.00 kemše z Božim wotkazanjom w Budyšinje w Michałskej z kemšemi za džěć (sup. Malink)
12.00 nutrnosć w serbskim rozhłosu (farar dr. Buliš)

Pomhaj Bóh
časopis ewangelskich Serbow
ISSN 0032-4132

Wudawačelej: Serbski wosadny zwjazk, Serbski kěrchow/Wendischer Kirchhof 1, 02625 Budyšin/Bautzen; Serbske ewangelske towarstwo z.t., Privatny puć/Privatweg 21, 02625 Budyšin/Bautzen
Zamołwita redaktorka: Trudla Malinkowa, Goethowa/Goethestraße 40, 02625 Budyšin/Bautzen (tel./fax: 03591/600711, e-mail: PomhajBoh@gmx.de)
Čiśće: MAXROI Graphics GmbH, Zhorjelic
Postvertriebsnummer: F 13145
Zhotowjenje a rozšěrjenje: Ludowe nakładnistwo Domowina, Tuchmacherstr. 27, 02625

Abonement a dary: Serbske ewangelske towarstwo, Konto-Nr. 1 000 083 167, Kreissparkasse Bautzen, BLZ 855 500 00
IBAN: DE03 8555 0000 1000 0831 67
BIC: SOLADES1BAT
Pomhaj Bóh wuchadza mjesačne. Spěchuje so wot Załožby za serbski lud, kotraž dóstawa lětnje přiaražki Zwjazka, Swobodneho stata Sakskeje a Kraja Braniborskeje.
Lětny abonement plaći 8 eurow.